

Karta Nauczyciela. Komentarz

Wydanie 4.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Komentarz do ustawy – Karta Nauczyciela

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela

(t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)

Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1. Postanowienia wstępne

Art. 1. [Zakres zastosowania]

1. Ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 737), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a, 1b oraz pkt 2 lit. a;
- 2) okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. poz. 1700 oraz z 2023 r. poz. 289 i 1860);
- 3) *(uchylony)*
- 4) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

1a. *(uchylony)*

2. Ustawie podlegają również, w zakresie określonym ustawą:

- 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:
 - a) urzędach organów administracji rządowej,
 - b) kuratoriach oświaty,
 - c) specjalistycznej jednostce nadzoru,
 - d) Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
 - e) organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad okręgowymi ośrodkami wychowawczymi, zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych;

- 1a) nauczyciele zatrudnieni w szkołach polskich, o których mowa w art. 4 pkt 29d ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, oraz w publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 1b) nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, oraz publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym, o których mowa odpowiednio w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, ust. 6 i ust. 7 pkt 2 i ust. 14 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
- 1c) nauczyciele skierowani przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do pracy w szkołach działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich, sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz.U. z 2005 r. poz. 10), zwanych dalej „szkołami europejskimi”;
- 1d) nauczyciele szkół za granicą;
 - 2) nauczyciele zatrudnieni w:
 - a) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego,
 - b) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz szkołach niepublicznych i niepublicznych szkołach artystycznych o uprawnieniach publicznych szkół artystycznych,
 - c) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego;
 - 3) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 854);
 - 4) pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych w ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1–3, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli;
 - 5) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.

Powiązania z innymi przepisami:

- art. 2, 4, 8, art. 62 ust. 2 PrOśw,
- art. 2 pkt 1, art. 9 ust. 2 NauczŚwiadU,

- art. 7 pkt 10, art. 14 WspierResNielU,
- art. 25, 31 ZwZawU,
- art. 91a, 91b KartaNauczU.

I. Definicja nauczyciela

1. Przepisów KartaNauczU, wbrew tytułowi aktu prawnego, nie stosuje się wyłącznie do nauczycieli, lecz również do wychowawców i innych pracowników pedagogicznych.

Komentowany przepis, w powiązaniu z art. 3 pkt 1 KartaNauczU i art. 5, 6 i 7 PrOśw, wprowadza jednocześnie legalną **definicję nauczyciela** jako osoby zatrudnionej u pracodawcy wymienionego w art. 1 KartaNauczU, wykonującej funkcje pedagogiczne. W ślad za tym żadna inna praca nie może być uznana za pracę nauczycielską. Potwierdza to SN w wyroku z 31.5.2006 r. (I UK 319/05, Legalis).

2. Na marginesie warto zauważyć, że PrSzkolWyżN wprowadza oczywiście instytucję nauczyciela akademickiego (art. 112 PrSzkolWyżN), celowo jednak konsekwentnie posługuje się określeniem „akademicki” dla odróżnienia od nauczycieli szczebla innego niż wyższy.

3. Istotne zmiany, które weszły w życie 1.1.2021 r., dotyczą objęcia przepisami KartaNauczU nauczycieli skierowanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do pracy w szkołach działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich oraz do nauczycieli szkół za granicą. Jest to zmiana o tyle istotna, że ww. szkoły nie funkcjonują w ramach polskiego systemu oświaty. Mimo to ustawodawca zdecydował, aby nauczycieli tam zatrudnionych objąć niektórymi przepisami pragmatyki zawodowej.

4. Ustalenie definicji nauczyciela ma niekiedy doniosłe znaczenie praktyczne. Występują bowiem w ramach funkcjonowania interesariuszy systemu oświaty okoliczności, w których ustalenie, czy dana osoba jest nauczycielem czy nie, ma zasadnicze znaczenie. Pierwszym takim przypadkiem jest postępowanie w przedmiocie nadania stopnia awansu zawodowego, co w tym kontekście zostanie omówione w rozdziale 3a. Innym przypadkiem jest przystąpienie do konkursu na stanowisko dyrektora szkoły. Stanowisko dyrektora szkoły może bowiem pełnić nie tylko nauczyciel, lecz także osoba niebędąca nauczycielem (zob. art. 62 ust. 2 PrOśw). Zważywszy jednak na odrębności w zakresie wymagań stawianych kandydatom w zależności od ich statusu (zob. § 1 ust. 2 pkt 4 DyrKonkursR), należy już na początkowym etapie analizowania dossier kandydata rozstrzygnąć, czy jest on kandydatem, o którym mowa w przywołanym art. 62 ust. 2 PrOśw. Mając na względzie treść komentowanego art. 1 ust. 1 KartaNauczU, nie należy przyjmować, że nauczyciel (tj. osoba zatrudniona w jednostce systemu oświaty w dniu aplikowania o przedmiotowe stanowisko) może być dopuszczany do konkursu na stanowisko dyrektora jako tzw. menedżer, tj. osoba, o której mowa w art. 62 ust. 2 PrOśw. Inaczej rzecz ujmując, chodzi o nauczyciela zatrudnionego w jednostce systemu oświaty innej niż ta, której dotyczy konkurs.

5. Innym przypadkiem, kiedy istotne znaczenie ma posiadanie statusu nauczyciela przez pracownika jednostki systemu oświaty, jest sytuacja, kiedy zawieszeniu ulega prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Stosownie bowiem do treści art. 9 ust. 2 NauczŚwiadU prawo do świadczenia ulega zawieszeniu bez względu na wysokość uzyskiwanego przychodu w razie podjęcia przez uprawnionego pracy w jednostkach, o których mowa w art. 1 KartaNauczU. Wykładnia tego przepisu dokonana w kilku orzeczeniach przez SN i sądy apelacyjne doprowadziła do konstatacji, że **podjęcie zatrudnienia w jednostkach, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 2 KartaNauczU, ale nie w charakterze nauczyciela, nie spowoduje zawieszania prawa do świadczenia**. Takie rozumowanie zostało oparte na treści art. 1 ust. 1 i 2 KartaNauczU i doprowadziło do konkluzji, że zgodnie z art. 9 ust. 2 NauczŚwiadU prawo do tego świadczenia ulega zawieszeniu bez względu na wysokość uzyskiwanego przychodu **tylko w razie podjęcia przez uprawnionego pracy w charakterze nauczyciela, wychowawcy lub innego pracownika pedagogicznego** w jednostkach, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 2 KartaNauczU. Zdaniem SN, podkreślenia wymaga, że katalog jednostek, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 2 KartaNauczU, jest szerszy niż katalog jednostek związanych z nabyciem prawa do świadczenia kompensacyjnego (art. 2 pkt 1 NauczŚwiadU). Również z uwagi na obszerność tego katalogu jednostek (ograniczającą możliwość poszukiwania nowej pracy) należy uznać, że zawieszenie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego może być spowodowane tylko podjęciem pracy na stanowiskach, w których są wymagane kwalifikacje nauczycielskie, w innych jednostkach niż te wymienione w art. 2 pkt 1 NauczŚwiadU (zob. wyr. SN z 10.2.2022 r., III USKP 109/21, Legalis).

II. Zakres stosowania ustawy

6. Komentowany przepis pozostaje w ścisłym związku z art. 91b KartaNauczU. Wynika to z faktu, że przepisów KartaNauczU nie stosuje się w jednakowym zakresie do wszystkich nauczycieli. Czytając przepisy łącznie, należy stwierdzić, że art. 1 KartaNauczU określa krąg osób obejmowanych stosowaniem jej przepisów, natomiast art. 91b KartaNauczU – zakres stosowania przepisów KartaNauczU w stosunku do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych.

Ważne

Ustawodawca wprowadził dwa kryteria różnicowania sytuacji pracowników pedagogicznych. Po pierwsze, jest to wymiar etatu (zob. art. 91b ust. 1, ust. 2 pkt 3 i 4 KartaNauczU), po drugie, typ pracodawcy, u którego nauczyciel jest zatrudniony (art. 91b ust. 2 pkt 1 i 2 oraz ust. 2a KartaNauczU).

7. Artykuł 1 ust. 1 KartaNauczU w zw. z art. 2 PrOśw, wymienia rodzaje jednostek oświatowych, w których zatrudnienie powoduje, że KartaNauczU ma w całości zastosowanie do nauczyciela. Jednostkami tymi są:

- 1) publiczne przedszkola w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami specjalnymi lub integracyjnymi, a także inne formy wychowania przedszkolnego;

- 2) publiczne szkoły:
 - a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami przedszkolnymi, integracyjnymi, specjalnymi, przysposabiającymi do pracy, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe i mistrzostwa sportowego,
 - b) ponadpodstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, specjalnymi, dwujęzycznymi, przygotowania wojskowego, o profilu mundurowym, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze, leśne, morskie, żeglugi śródlądowej oraz rybołówstwa,
 - c) artystyczne;
 - 3) publiczne placówki:
 - a) oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
 - b) kształcenia ustawicznego, centra kształcenia zawodowego oraz branżowe centra umiejętności, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych,
 - c) artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych,
 - d) zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;
 - 4) publiczne placówki doskonalenia nauczycieli działające na podstawie PrOśw;
 - 5) okręgowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze oraz schroniska dla nieletnich działające na podstawie WspierResNielU;
 - 6) publiczne kolegia pracowników służb społecznych;
 - 7) biblioteki pedagogiczne;
 - 8) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;
 - 9) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 36 ust. 17 PrOśw, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 31 ust. 4 PrOśw, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;
- z wyjątkiem:
- 1) szkół polskich, o których mowa w art. 4 pkt 29d PrOśw, oraz publicznych szkół i zespołów szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 2) publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym (art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b PrOśw);
 - 3) publicznych placówek doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych (art. 8 ust. 6 PrOśw);

- 4) publicznych placówek doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych (art. 8 ust. 7 pkt 2 PrOśw);
- 5) publicznej placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym (art. 8 ust. 14 PrOśw);
- 6) publicznych przedszkoli, szkół i placówek prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego.

8. Zgodnie z art. 91b ust. 1 KartaNauczU tylko w przypadku, gdyby nauczyciel, o którym mowa w ust. 1 komentowanego artykułu, był zatrudniony w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć, nie stosuje się do niego przepisów art. 54 ust. 5, art. 72 i 86–90 KartaNauczU. W pozostałym zakresie KartaNauczU ma do takiego nauczyciela zastosowanie.

Począwszy od 1.1.2026 r., do nauczyciela zatrudnionego w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć, nie będzie się stosować przepisów art. 54 ust. 5, art. 72, 86, 88, 88a i 90 KartaNauczU. Oznacza to, że **przepisy dotyczące odprawy emerytalnej zawarte w art. 87 KartaNauczU będą miały od 1.1.2026 r. zastosowanie również do nauczycieli zatrudnionych w wymiarze mniejszym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć.**

9. W sposób szczególny ustawodawca traktuje nauczyciela zatrudnionego w kilku szkołach, który w żadnej z tych szkół nie jest zatrudniony w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, łącznie jednak wymiar jego zajęć stanowi co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć dla danego stanowiska (art. 22 ust. 3 KartaNauczU). Do takiego nauczyciela nie ma zastosowania art. 91b ust. 1 KartaNauczU – oznacza to, że jest on traktowany tak, jakby był zatrudniony w wymiarze co najmniej połowy obowiązkowego wymiaru zajęć (stosuje się do niego wszystkie przepisy KartaNauczU).

10. *De lege ferenda* warto zwrócić uwagę, że ustawodawca naruszył zasady poprawnej legislacji, ponieważ norma z art. 22 ust. 3 KartaNauczU powinna się znaleźć w art. 91b KartaNauczU jako przepisie określającym zakres normowania ustawy w zależności od wymiaru etatu i typu szkoły.

III. Stosowanie wybranych przepisów ustawy

11. Karta Nauczyciela reguluje również stosunki pracy innych nauczycieli (wymienionych w ust. 2 komentowanego przepisu), jednak jedynie w zakresie określonym w art. 91a i 91b KartaNauczU.

Przepisom KartaNauczU podlegają zatem:

- 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne (niezależnie od wymiaru etatu), w:
 - a) urzędach organów administracji rządowej (MEN, Ministerstwie Sprawiedliwości, Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwie Klimatu i Środowiska) i kuratoriach oświaty, w tym kuratorzy (art. 1 ust. 2 pkt 1 lit. a i b KartaNauczU) – przysługują im (nieza-

- leżnie od wymiaru etatu) uprawnienia wynikające z art. 9a–9i, 51, 86, 88, 88a i 90 KartaNauczU (art. 91a ust. 1 pkt 1 KartaNauczU),
- b) specjalistycznej jednostce nadzoru (Centrum Edukacji Artystycznej) i organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad okręgowymi ośrodkami wychowawczymi, zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych (art. 1 ust. 2 pkt 1 lit. c i e KartaNauczU) – przysługują im (niezależnie od wymiaru etatu) uprawnienia wynikające z art. 9a–9i, 51, 63, 86, 88, 88a i 90 (art. 91a ust. 1 pkt 2 KartaNauczU);
- 2) nauczyciele zatrudnieni w szkołach polskich, o których mowa w art. 4 pkt 29d PrOśw, oraz publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej (art. 1 ust. 2 pkt 1a KartaNauczU) – przysługują im (niezależnie od wymiaru etatu) uprawnienia wynikające z przepisów art. 6–9i, art. 9p ust. 4a–6b, art. 10, 11, 11c, 12–28, 20–23, 26–28, 31, art. 42 ust. 1, 2 i 7a, art. 51, 63–67 oraz rozdziałów 8–11 (art. 91a ust. 4 KartaNauczU). W zakresie stażu istotny jest również art. 91a ust. 5 KartaNauczU, zgodnie z którym:
- a) do 1.9.2022 r. przez staż rozumiało się okres zatrudnienia nauczyciela w szkołach polskich, o których mowa w art. 4 pkt 29d PrOśw, oraz publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych, bez względu na wymiar zatrudnienia, rozpoczętego i realizowanego w trybie i na zasadach określonych w przepisach rozdziału 3a, z tym że w przypadku nauczycieli, o których mowa w art. 9e ust. 1 KartaNauczU, równoważny z odbywaniem stażu jest odpowiednio okres zatrudnienia na tym stanowisku,
- b) od 1.9.2022 r. do okresów: odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela (art. 9ca ust. 1, 2 i 4, art. 9fa ust. 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b KartaNauczU), zatrudnienia (art. 9ca ust. 6 i 7 i art. 9g ust. 8 KartaNauczU) zalicza się okres zatrudnienia nauczyciela w szkołach polskich, o których mowa w art. 4 pkt 29d PrOśw, oraz publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na wymiar zatrudnienia.
- Nowelizacja przepisów art. 1 ust. 2 pkt 1a KartaNauczU, która weszła w życie 1.9.2019 r. (dokonana ZmPrOśw18) wprowadziła pojęcie „szkoły polskiej”. W ślad za zmianą przepisów PrOśw zmianie uległy też przepisy KartaNauczU. W miejsce dotychczas używanego pojęcia: „szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej” PrOśw wprowadzono nową nazwę, jaką posługują się te placówki, tj. „szkoły polskie”. Zdaniem MEN, które było projektodawcą nowelizacji, pozwala to na oddanie faktycznej roli, jaką pełnią te jednostki w środowiskach polonijnych (zob. s. 4 uzasadnienia z 21.9.2018 r. do projektu ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, dostępne na stronie RCL: <https://legislacja.gov.pl/projekt/12313102/katalog/12518281#12518281> – dostęp 1.10.2025 r.). Przepis dopuścił również tworzenie przy przedstawicielstwach dyplomatycznych itp. zespołów szkół, które są pracodawcami dla nauczycieli tam

zatrudnionych, zgodnie z art. 10 ust. 1 KartaNauczU. Definicja legalna szkoły polskiej jest zawarta w art. 4 pkt 29d PrOśw.

Stosownie do art. 91a ust. 4 KartaNauczU, do nauczycieli zatrudnionych w szkołach polskich oraz publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych mają zastosowanie przepisy rozdziałów art. 6–9i, art. 9p ust. 4a–6b, art. 10, 11, 11c, 12–18, 20–23, 26–28, 31, art. 42 ust. 1, 2 i 7a, art. 51, 63–67 oraz rozdziałów 8–11 KartaNauczU;

- 3) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych, nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, oraz publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym, o których mowa odpowiednio w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, ust. 6 i 7 pkt 2 i ust. 14 PrOśw (art. 1 ust. 2 pkt 1 lit. d i pkt 1b KartaNauczU) – przysługują im (niezależnie od wymiaru etatu) uprawnienia wynikające z art. 9a–9i, art. 30 ust. 5, art. 32, 33, 47, art. 49 ust. 1 pkt 3, art. 51, 63, 86–88a i 90 (art. 91a ust. 2 KartaNauczU);
- 4) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ZwZawU (art. 1 ust. 2 pkt 3 KartaNauczU). Przepis normuje sytuację działaczy związkowych, o których mowa w art. 25 ZwZawU (prawo do urlopu bezpłatnego przysługuje pracownikowi powołanemu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy, jeżeli z wyboru wynika obowiązek wykonywania tej funkcji w charakterze pracownika). Nauczycielom tym przysługują (niezależnie od wymiaru etatu) uprawnienia wynikające z art. 9a–9i, 30, 31, 33, 49 (od 1.1.2026 r. będzie przysługiwało uprawnienie określone w art. 49 ust. 1), 51, 73, 86–88 i 90 (art. 91a ust. 3 KartaNauczU). Przepis nie reguluje sytuacji osób, o których mowa w art. 31 ZwZawU (zwolnionych z obowiązku świadczenia pracy na okres kadencji w zarządzie organizacji związkowej), ponieważ nie jest to w żadnym przypadku urlop i KartaNauczU stosuje się do nich w pełnym zakresie, z nielicznymi odstępstwami, np. art. 9ca ust. 10 pkt 2 KartaNauczU);
- 5) nauczyciele zatrudnieni w:
 - a) publicznych przedszkolach i szkołach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. a KartaNauczU):
 - bez względu na wymiar zatrudnienia – art. 6, 6a, 9, 11b, 11c, 26, 63 i 75–85z KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 1 KartaNauczU),
 - jeśli są zatrudnieni w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć (dotyczy to również nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora) – art. 9a–9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 4 i 7, art. 86, 88, 88a i 90 oraz przepisy wydane na podstawie art. 70a ust. 9 (art. 91b ust. 2 pkt 3 KartaNauczU), choć art. 70a ust. 9 KartaNauczU został uchylony z dniem 1.9.2019 r., czego ustawodawca zdaje się nie dostrzeżę,

- pomijając wykreślenie powyższego odesłania w ramach którejś z nowelizacji KartaNauczU;
- b) przedszkolach niepublicznych (art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. b KartaNauczU):
- bez względu na wymiar zatrudnienia – art. 6, 6a, 9, 11b, 11c, 26, 63 i 75–85z KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 1 KartaNauczU),
 - jeśli są zatrudnieni w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć (dotyczy to również nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora) – art. 9a–9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 4 i 7, art. 88 i 88a oraz przepisy wydane na podstawie uchylonego z dniem 1.9.2019 r. art. 70a ust. 9 KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 4 KartaNauczU);
- c) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego:
- bez względu na wymiar zatrudnienia – mają do nich zastosowanie art. 6, 6a, 9, 11b, 11c, 26, 63 i 75–85z KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 1 KartaNauczU),
 - jeśli są zatrudnieni w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć (dotyczy to również nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora) – art. 9a–9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 4 i 7, art. 88 i 88a oraz przepisy wydane na podstawie uchylonego z dniem 1.9.2019 r. art. 70a ust. 9 KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 4 KartaNauczU);
- d) niepublicznych placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie PrOśw (art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. a i b KartaNauczU):
- bez względu na wymiar zatrudnienia – art. 6, 6a, 9, 11b, 11c, 26, 63 i 75–85z KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 2 KartaNauczU),
 - jeśli są zatrudnieni w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć (dotyczy to również nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora) – art. 9a–9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 4 i 7, art. 86, 88, 88a i 90 oraz przepisy wydane na podstawie uchylonego z dniem 1.9.2019 r. art. 70a ust. 9 KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 3 KartaNauczU);
- e) szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych:
- bez względu na wymiar zatrudnienia – art. 6, 6a, 9, 11b, 11c, 26, 63 i 75–85z KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 1 KartaNauczU),
 - jeśli są zatrudnieni w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć (dotyczy to również nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora) – art. 9a–9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 4 i 7, art. 86, 88, 88a i 90 oraz przepisy wydane na podstawie uchylonego z dniem 1.9.2019 r. art. 70a ust. 9 KartaNauczU (art. 91b ust. 2 pkt 3 KartaNauczU);
- 6) pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych wyżej, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli. Chodzi tu zatem o faktyczne wykonywanie określonej w ten

sposób pracy, niezależnie od formy prowadzenia działalności przez pracodawcę. Do pracowników tych mają zastosowanie przepisy art. 6, 51, 63, art. 64 ust. 3, art. 86–88a i 90 KartaNauczU (art. 91b ust. 2a KartaNauczU);

- 7) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 KartaNauczU, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy – mają do nich zastosowanie art. 6, 51, 63, art. 64 ust. 3, art. 86–88a i 90 KartaNauczU (art. 91b ust. 2a KartaNauczU);
- 8) nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczyciele praktycznej nauki zawodu, zatrudnieni w publicznych szkołach prowadzących kształcenie zawodowe w rozumieniu art. 4 pkt 28a lit. a PrOśw (5-letnie technikum, 3-letnia branżowa szkoła I stopnia, 2-letnia branżowa szkoła II stopnia, szkoła policealna dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, prowadzące kształcenie w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego) oraz publicznych placówkach i centrach, o których mowa w art. 2 pkt 4 PrOśw (placówki kształcenia ustawicznego oraz centra kształcenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych), prowadzonych przez osoby fizyczne i osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, bez względu na wymiar zatrudnienia – mają zastosowanie art. 70c i 70d KartaNauczU;
- 9) nauczyciele skierowani do pracy w szkołach europejskich. Od 1.1.2021 r. mają do nich zastosowanie art. 91b ust. 4–6 KartaNauczU oraz Konwencja o Statucie Szkół Europejskich. Stosownie do art. 17 ust. 2a KartaNauczU nauczyciele skierowani przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do pracy w szkołach europejskich (art. 1 ust. 2 pkt 1c KartaNauczU) otrzymają urlop bezpłatny na czas skierowania. Nauczyciele zajmujący stanowisko dyrektora szkoły są obowiązani do złożenia rezygnacji z zajmowanego stanowiska przed udzieleniem im urlopu bezpłatnego (art. 17 ust. 3 KartaNauczU). Na czas skierowania do pracy w szkołach europejskich stosunek pracy z nauczycielem nawiązywany jest na podstawie umowy o pracę w Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą. Do nauczycieli tych zastosowanie mają przepisy rozdziały 3a KartaNauczU (art. 91b ust. 4 KartaNauczU);
- 10) nauczyciele szkół za granicą (definicja szkoły za granicą jest zawarta w art. 3 pkt 2a KartaNauczU, który wszedł w życie 1.1.2021 r.) – mają do nich zastosowanie przepisy dodanego rozdziału 3b, którego postanowienia weszły w życie 1.1.2021 r. (art. 9j ust. 1 KartaNauczU). Pozwala im to odbywać w uproszczonej formie awans zawodowy, do odbywania którego przed ww. nowelizacją (tj. przed 1.1.2021 r.) mieli prawo wyłącznie nauczyciele zatrudnieni w szkołach, przedszkolach i placówkach funkcjonujących w ramach polskiego systemu oświaty.

IV. Uwagi końcowe

12. Zagadnienie zakresu regulacji KartaNauczU ma jeszcze jeden walor praktyczny. Przepisy prawa inne niż komentowany akt prawny przyznają określone uprawnienia

nauczycielom (zob. zwłaszcza NauczŚwiadU). Z punktu widzenia treści tych aktów należy opowiedzieć się za jednolitym rozumieniem definicji nauczyciela i okres pracy w tym zawodzie odnosić do pracy w przedszkolach, szkołach, placówkach i innych ww. jednostkach.

Stosownie do art. 3 PracSamU jej przepisów nie stosuje się do pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego, jeśli ich status prawny określają odrębne przepisy. Nie ulega wątpliwości, że KartaNauczU jest takim przepisem odrębnym, regulującym prawa i obowiązki nauczycieli wynikające ze stosunku pracy. Biorąc pod uwagę powyższe, należy wyraźnie stwierdzić, że **nauczyciele nie są pracownikami samorządowymi i żaden przepis PracSamU nie ma do nich zastosowania.**

Art. 2. [Wyłączenie stosowania]

Przepisów ustawy nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa:

- 1) **zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowane;**
- 2) **wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz służbami podległymi lub nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, na stanowiskach wymienionych w art. 1.**

Przepisów ustawy nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa:

- 1) **zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowane;**
- 2) **wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz służbami podległymi lub nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, na stanowiskach wymienionych w art. 1.**

Powiązania z innymi przepisami:

- art. 91a, 91b KartaNauczU.

Przepis zawiera wyłączenie stosowania przepisów KartaNauczU do wymienionych w nim grup pracowników. Przepis ten koresponduje z art. 91a i 91b KartaNauczU. Zawiera jednak wyłączenie generalne, wskazujące, w stosunku do których pracowników, mimo że wykonują funkcje nauczycielskie, przepisów KartaNauczU nie stosuje się w ogóle. Tymczasem przepisy art. 91a i 91b KartaNauczU zawierają wyłączenia szczególne, definiując, które przepisy, do których nauczycieli mają (*ergo*, które nie mają) zastosowania.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl